

ปทุมมา

Siam Tulip

ปทุมมา เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่มีลำต้นสะสมอาหารอยู่ใต้ดินแบบเหง้า มีการเจริญเติบโตทางลำต้นและให้ดอกในช่วงฤดูฝนราวเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน จากนั้นจะทิ้งใบจนหมดแล้วพักตัวอยู่ในดินตลอดช่วงฤดูแล้งราวเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อถึงฤดูฝนก็จะเจริญเติบโตออกดอกอีกครั้ง ดอกปทุมมามีรูปทรงสง่าและมีสีอันสวยงาม เป็นที่ประทับใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น จนได้รับการส่งเสริมให้เป็นไม้ตัดดอกและเก็บหัวพันธุ์เพื่อส่งไปขายยังต่างประเทศ เป็นที่ประทับใจและชื่นชอบของชาวต่างประเทศจนได้สมญาว่า **สยามทิวลิป (Siam Tulip)**

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ปทุมมา เป็นพืชสกุลขมิ้นหรือ Curcuma ยามออกดอกจะสวยงามเหมือนทุ่งทิวลิปของฮอลแลนด์ ดังนั้นชาวต่างประเทศจึงเรียกว่า Siam Tulip ลักษณะเป็นไม้หัวล้มลุก อายุหลายปี มีลำต้นดินแบบเหง้า

ลำต้นและใบ

ปทุมมามีลำต้นใต้ดิน หรือที่เรียกว่าเหง้า เหง้าปทุมมามีการแตกแขนงเช่นเดียวกับขิงหรือข่า แต่มีลักษณะป้อมและโป่งออกด้านข้าง เห็นข้อปล้องชัดเจน และมีตาเรียงตัวในแนวเดียวกัน 3-4 ตา รากมีลักษณะอวบยาวมี 2 แบบ คือ รากค้ำจุนและหาอาหาร กับรากสะสมอาหาร ปลายรากสะสมอาหารมีตุ่มสีขาวไว้เก็บสะสมอาหารในช่วงพักตัว

ลำต้นปทุมมาที่เห็นแท้จริงแล้วคือ ลำต้นเทียม มีลักษณะเป็นกาบ ทำหน้าที่เป็นก้านใบและห่อหุ้มส่วนก้านดอก ความสูงของต้นจากโคลนถึงยอดสุดประมาณ 50 เซนติเมตร เมื่อต้นเริ่มแก่ส่วนโคนลำต้นใต้ดินจะโป่งออกทางด้านข้างและกลายเป็นหัว

ใบเป็นใบเดี่ยว มีแผ่นใบยาวเรียว สีเขียว เส้นกลางใบมีสีน้ำตาลเรื่อ ขอบใบเรียบ ใบกว้าง 4-5 เซนติเมตร ยาว 30-35 เซนติเมตร

ลักษณะของใบ

ดอก

ปทุมมาออกดอกที่ปลายยอดลำต้นเทียม ช่อดอกประกอบด้วยกลีบประดับเรียงซ้อนกันเป็นระเบียบ กลีบประดับล่างและบนมีลักษณะและสีต่างกัน โคนกลีบประดับเชื่อมต่อกัน ตรงปลายแผ่ออกเป็นช่อง ทำให้น้ำขังได้ กลีบประดับส่วนล่างมี 8-10 กลีบ สั้นและมีสีเขียว กลีบประดับส่วนบนมีขนาดใหญ่ มีสีม่วงอมชมพู เรียงซ้อนกันคล้ายดอกบัว โดยทั่วไปมี 12-15 กลีบ

ดอกจริงอยู่ตรงบริเวณซอกกลีบประดับส่วนล่าง และบางส่วนของกลีบประดับส่วนบน ดอกจริงมีประมาณ 3-4 ดอก ต่อกลีบประดับโดยทยอยบานทีละดอก และบานเพียง 1 วัน ดอกจริงมีความยาว 4 เซนติเมตร มี 6 กลีบ แบ่งเป็นชั้นนอก 3 กลีบ และชั้นใน 3 กลีบ

กลีบดอกมีสีขาว กลีบดอกด้านล่างที่มีลักษณะเหมือนปากมีสีม่วงเรื่อและเหลือง ดอกปทุมมาเป็น ดอกสมบูรณ์เพศ เกสรตัวผู้ประกอบด้วยก้านเกสรซึ่งแผ่เชื่อมติดกับกลีบดอก ปลายก้านชูมีอับละอองเกสร 2 พู มีฐานอับละอองเชื่อมติดกันเป็นหลอดล้อมก้านชูเกสรตัวเมีย

สายพันธุ์ของปทุมมา

ปทุมมาเป็นไม้ดอกในวงศ์ขิงข่า Zingiberaceae อยู่ในกลุ่มที่สามารถพัฒนาเป็นไม้ตัดดอกได้ดี ปทุมมาอยู่ในสกุล *Curcuma* มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบประเทศอินโดจีน พม่า และไทย สำหรับในประเทศไทยจะพบเห็นปทุมมาได้แทบทุกภาคของประเทศ โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีความหลากหลายของสายพันธุ์มากที่สุด ไม้ในสกุลนี้แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มปทุมมา (*C.alliismatifolia*) พบได้ทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามเขตชายแดนไทย-ลาว และตามเขตชายแดนไทย-เขมร ส่วนใหญ่มักพบอยู่ตามทุ่งหญ้าที่โล่งแจ้งบริเวณชายป่าเบญจพรรณหรือบริเวณชั้นล่างของป่าเต็งรัง ลักษณะช่อดอกในกลุ่มปทุมมาจะแทงช่อดอกออกมาจากส่วนกลางของลำต้นเทียม ก้านช่อดอกยาวตรง ดอกจริงมีสีม่วงหรือสีม่วงอ่อน ไม้ในกลุ่มนี้มีหลายชนิดที่สามารถนำมาผลิตเป็นไม้ตัดดอก ไม้กระถาง และไม้ประดับแปลง เช่น ปทุมมา บัวสวรรค์ บัวลายปราจีน บัวลายลาว เทพรำลึก ทับทิมสยาม ช่อมรกต และปทุมรัตน์ เป็นต้น

ปทุมมา

ปทุมรัตน์

ช่อมรกต

- **กลุ่มกระเจียว** กลุ่มนี้มีอยู่หลายชนิดพบได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ได้แก่ กระเจียวสีส้ม (*C. roscoena orange*) บัวชั้น (*C. roscoena pink*) กระเจียวขาวดอกใหญ่ (*C. parviflora white giant*) ชนิดที่พบขึ้นในที่โล่งแจ้งมักจะมีลักษณะใบหนา มีขนมาก ส่วนพวกที่พบขึ้นในป่าขึ้นมักจะมีลักษณะใบบาง ลักษณะของช่อดอกจะเป็นทรงกระบอก อาจแทงช่อดอกขึ้นมาจากเหง้าโดยตรงหรือออกจากทางด้านข้างของลำต้นเทียม ดอกจริงมีสีขาวหรือเหลือง หลายชนิดในกลุ่มนี้สามารถผลิตเป็นไม้ตัดดอก ไม้กระถางได้เช่นกัน ที่สำคัญได้แก่ บัวชั้น กระเจียวส้ม พลอยไพลิน พลอยทักษิณ และพลอยชมพู เป็นต้น

- **กระเจียวส้ม** (*Curcuma roscoena Orange*) พบในสภาพป่าขึ้นที่บ แถบเทือกเขาตะนาวศรี และขุนตาล จังหวัดลำปาง **ลำต้น** เป็นต้นเทียมที่เป็นกาบใบหุ้มส่วนของก้าน โคนต้นจะโป่งข้างและเปลี่ยนเป็นหัว เมื่อลำต้นแก่เต็มที่ ต้นสูงประมาณ 110 เซนติเมตร **ใบ** เป็นใบเดี่ยวขอบใบเรียบ รูปร่างป้อม เส้นใบขนาน และทแยงขึ้น **ดอก** สีสวยสะดุดตา เป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอกมี 3 กลีบ สีขาวอมเหลือง ช่อดอกพัฒนาจากส่วนกลางของลำต้น และมีกาบใบหุ้มไว้ ช่อดอกแน่นประกอบด้วยกลีบประดับสีส้มเรียงซ้อนกันเป็นช่อทรงกระบอกยาว ประมาณ 58 เซนติเมตร กลีบประดับอาจเรียงเป็นวงหรือซ้อนเป็นแถวในแนวตั้ง 5-7 แถว **เมล็ด** สีน้ำตาลมีเปลือกแข็งเป็นมัน

กระเจียวส้มเจริญเติบโตได้ดีในสภาพแสง 30-50 เปอร์เซ็นต์ ออกดอกในช่วงฤดูฝน (เดือนสิงหาคม) ให้ผลผลิตดอกนานประมาณ 2 เดือน พักตัวในช่วงวันสั้น ประมาณ 3 - 4 เดือน แตกหน่อ น้อยคือ 1 หัว จะแตกหน่อ 1-4 หน่อ อายุปักแจกันนานประมาณ 14 วัน

กระเจียวขาวใหญ่

พลอยทักษิณ

กระเจียวลาย

ในปัจจุบันปทุมมาเป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด แต่ยังไม่มืพันธุ์ใหม่เกิดขึ้นมาแต่อย่างใด

แปลงปลูกปทุมมาและกระเจียวที่จังหวัดกาญจนบุรี

การปลูกและการดูแลรักษา

ปทุมมาเจริญเติบโตออกดอกในช่วงฤดูฝน หลังจากนั้นหัวพันธุ์จะพักตัวในช่วงฤดูหนาวราวเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ เมื่อพันธุ์พักตัวจึงออกเป็นต้นใหม่ ซึ่งตรงกับฤดูฝนพอดี ปทุมมานี้ผู้ปลูกสามารถปลูกได้ตั้งแต่เดือนเมษายนเป็นต้นไป

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าปทุมมาจะสร้างหัวใหม่เมื่อออกดอก ประมาณเดือนตุลาคมจะเริ่มเฉาในเดือนธันวาคมผู้ปลูกควรขุดหัวขึ้นมาเก็บรักษา

การปลูกและการดูแลรักษาปทุมมาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การเตรียมดินแปลงปลูก
2. วิธีปลูก
3. การคลุมแปลงปลูก
4. การให้น้ำเย็น
5. การให้ปุ๋ย
6. การทำดอกนอกฤดู
7. การผลิตหัวพันธุ์

การเตรียมดินและแปลงปลูก

การเตรียมดินและแปลงปลูกปทุมมาต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าตั้งแต่เดือนมีนาคม โดยมีวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตากดินทิ้งไว้ประมาณ 8-10 วัน
2. ทำแปลงปลูกกว้างประมาณ 1.2 เซนติเมตร โดยให้คันแปลงปลูกสูงไม่ต่ำกว่า 20 เซนติเมตร ไม่เกิน 30 เซนติเมตร เว้นทางเดินไว้กว้าง 0.5 เซนติเมตร
3. นำปุ๋ยหมักที่ได้จากการหมักพืช ชยะ หรือกากน้ำตาล ผสมกับดินในแปลงปลูกอัตรา 3-6 ตัน ต่อไร่ ถ้าไม่มีอาจใช้เปลือกถั่วเขียวแทนได้แต่ต้องระวังเชื้อราด้วย
4. เว้นระยะระหว่างต้น 30-50 เซนติเมตร ขนาดหลุมปลูกกว้างประมาณ 30 เซนติเมตร ลึก 5 เซนติเมตร

วิธีปลูก

การปลูกปทุมมามีวิธีการดังนี้

1. ก่อนปลูกให้นำหัวพันธุ์หรือเหง้าไปเก็บในที่ร้อนชื้น อุณหภูมิประมาณ 30-35 องศาเซลเซียส เพื่อเร่งหัวพันธุ์ออกเร็ว ช่วยลดการปลูกซ่อมใหม่ได้ดี
2. วางหัวพันธุ์ที่มีตุ่มรากไม่น้อยกว่า 3 ตุ่ม ให้อยู่ลึกกว่าพื้นแปลงปลูกประมาณ 5 เซนติเมตร
3. วางหัวพันธุ์ให้อยู่ในแนวนอนเพื่อให้ตาข้างมีโอกาสเจริญเป็นหน่อใหม่ โดยให้ตุ่มรากหันไปทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือ ช่วยให้หน่อที่เกิดที่หลังอยู่ทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือ โดยไม่ถูกโคนหน่อแรกบังแสงแดด

การคลุมแปลงปลูก

การคลุมแปลงปลูกช่วยชะลอการสูญเสียความชื้นจากดิน ดังนั้นในการปลูกต้นไม้ที่ ชอบความชื้นอย่างปทุมมาจึงจำเป็นต้องมีการคลุมแปลงปลูกไว้ วิธีที่เหมาะสมแก่การคลุมแปลงปลูกปทุมมาได้แก่ แกลบ ฟางข้าว โดยนำมาคลุมดินให้นานพอสมควร เพื่อให้แสงแดดสัมผัสผิวดินน้อยที่สุด

การคลุมแปลงปลูกเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะเก็บรักษาความชื้นไว้ได้ ดังนั้นผู้ปลูกจึงควรใช้วิธีพรางแสงช่วย

ปทุมมาที่เจริญเติบโตตามธรรมชาติสามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีแสงแดดประมาณ 75% ผู้ปลูกจึงควรติดตามข่ายพรางแสง 70-80% ให้ปทุมมาด้วย

การให้น้ำ

หลักในการให้น้ำปทุมมาคือ การให้น้ำเข้าแปลงปลูกทุกแปลง อาจใช้ระบบสปริงเกลอร์ในพื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ หรือต่อท่อใช้น้ำสายยางรดแต่ต้องใส่หัวชนิดฝอย เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำกระทบถูกต้นพืชอย่างรุนแรง

เวลาที่เหมาะสมสำหรับการให้น้ำที่สุดคือ เวลาเช้า ประมาณ 8.00-9.00 น. โดยให้เพียงวันละ 1 ครั้ง ยกเว้นวันที่ฝนตกมากๆ ไม่จำเป็นต้องให้น้ำ เนื่องจากมีความชุ่มชื้นพอเพียงพอแล้ว

การให้ปุ๋ย

การให้ปุ๋ยปทุมมามีหลักการดังนี้

1. เมื่อต้นงอกพ้นดินให้ปุ๋ยเคมีสูตรไนโตรเจนสูงเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของลำต้นและใบใบ เช่น สูตร 21-7-14, 15-0-0 หรืออาจให้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ เช่น สูตร 16-16-16 ในปริมาณ 1 ช้อนต่อ 1 ต้น โคนโรยให้กระจายรอบต้น พร้อมกับพรวนดินเล็กน้อย
2. หากพบว่าปทุมมามีอาการโคนเน่าหลังได้รับปุ๋ยสูตรเสมอ ควรแก้ไขโดยนำปุ๋ยหมัก 2 กำมือ โรยรอบกเพื่อปรับสภาพดินให้ฟื้นสภาพเป็นกรด เชื้อราที่เป็นสาเหตุของโรคโคนเน่า จะได้ไม่สามารถเจริญเติบโตได้อีกต่อไป
3. ในช่วงฤดูฝนใช้ปุ๋ยสูตรที่มีฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูงเพื่อช่วยให้เหง้าและตุ่มรากสะสมอาหารได้ดี เช่น สูตร 13-13-21, 14-14-21, 8-16-24, 9-24-24 ส่งผลให้เหง้ามีขนาดใหญ่สมบูรณ์ ทำให้ได้ดอกที่มีคุณภาพ
4. อาจใช้ยูเรียผสมน้ำรดต้นปทุมมาก็ได้ ยูเรียช่วยให้ต้นเจริญเติบโตได้เร็วขึ้น เมื่อต้นตั้งตัวดีแล้วให้ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ผสมน้ำรดให้ทั่วเดือนละ 2 ครั้ง และเลิกให้ปุ๋ยเมื่อปทุมมาเริ่มออกดอก

การทำดอกนอกฤดู

ปทุมมาเจริญเติบโตและออกดอกในฤดูฝน พักตัวในฤดูหนาว จนกระทั่งอกใหม่ฤดูฝนของปีต่อไป ซึ่งฤดูฝนไม่ตัดดอกหลายชนิดวางจำหน่ายในตลาด ทำให้ปทุมมาได้ผลกระทบกระเทือนคือมีราคาค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการทำให้ปทุมมาออกดอกนอกฤดูได้จะช่วยให้ขายได้ราคาที่ยิ่งขึ้น

ปทุมมาเป็นพืชวันยาว พักตัวในวันสั้น การทำดอกนอกฤดูต้องอาศัยเทคนิคการคั่นช่วงเวลากลางคืนโดยมีวิธีการดังนี้

1. ติดตั้งหลอดไฟขนาด 60 วัตต์ เหนือต้นปทุมมาประมาณ 50 เซนติเมตร แต่ละหลอดห่างกันประมาณ 1.5 เมตร
2. เปิดไฟในช่วงเวลา 24.00-03.00 น. ทุกวัน
3. เริ่มเปิดไฟตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม ถึง 15 กันยายน จนครบ 2 เดือน
4. ระหว่างให้แสงต้องให้น้ำไม่ขาด ยึดหลักเกณฑ์ให้น้ำและให้แสงไปพร้อมๆกัน

การผลิตหัวพันธุ์

ในช่วงที่ใบปทุมมาเขียวและยุบหาย เหลือแต่เหง้าหรือหัวพันธุ์ที่อยู่ใต้ดิน นั่นคือ การพักตัวตามธรรมชาติ ในระยะเวลาที่ผู้ปลูกควรเตรียมการผลิตหัวพันธุ์สำหรับการปลูกในครั้งต่อไป ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. ก่อนปทุมมาพักตัว ควรลดน้ำเพื่อเร่งให้พักตัวเร็วขึ้นและมีการสะสมอาหารมากขึ้น จากที่เคยให้น้ำทุกวันอาจลดเหลือวันเว้นวัน
2. ใช้แรงงานคนขุดเพื่อความประณีต ไม่ควรใช้เครื่องจักรช่วย
3. ก่อนขุดควรรดน้ำให้ดินชุ่มชื้น เพื่อจะได้ง่ายต่อการขุดและป้องกันไม่ให้ตุ่มรากที่สะสมอาหารขาด
4. ฉีดน้ำใส่หัวพันธุ์เพื่อชะล้างเศษดินออกให้หมด
5. ล้างหัวพันธุ์ด้วยน้ำสะอาดแล้วผึ่งบนตะแกรงที่อยู่ในที่ร่มจนแห้ง
6. แบ่งหัวพันธุ์เป็นกลุ่มๆตามขนาดหัวพันธุ์และจำนวนตุ่มราก อาทิ
 - ประเภทที่ 1 หัวพันธุ์ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 2 เซนติเมตร และมีตุ่มรากมากกว่า 4 ตุ่ม
 - ประเภทที่ 2 หัวพันธุ์ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเกิน 1.5 เซนติเมตร แต่ไม่ถึง 2 เซนติเมตร และมีตุ่มรากอย่างน้อย 2 หัว

การขยายพันธุ์

การขยายพันธุ์ปทุมมาที่สะดวกและนิยมทำกันมากที่สุดคือ การแยกหัวปลูก นอกจากนี้ยังมีวิธีการเพาะเมล็ดซึ่งมีเปอร์เซ็นต์การงอกต่ำจึงไม่เป็นที่นิยมทำกัน

• การแยกหัวปลูก

การแยกหัวปลูกมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. เมื่อหัวพันธุ์ที่เก็บไว้เริ่มผลิตออกมา ก็ปลิดออกไปปลูก โดยให้มีตุ่มรากติดไปด้วย
 2. ถ้ามีหัวพันธุ์จำนวนน้อยก็ให้นำมาผ่าแบ่งตามยาวเป็น 2 ชิ้น แต่ละชิ้นต้องมีตุ่มรากสภาพดีไม่น้อยกว่า 1 ตุ่ม
 3. จุ่มหัวที่ผ่าไว้ลงในน้ำยาป้องกันเชื้อรา แล้วนำไปผึ่งแห้งในที่ร่มก่อนนำไปปลูก
- การผ่าแบ่งหัวช่วยให้ได้ปทุมมาเพิ่มมากขึ้นแต่ก็มีข้อเสียตรงที่อาจทำให้งอกช้าเนื่องจากมีตุ่มรากที่สะสมอาหารน้อย และมีโอกาสติดเชื้อราสูง ดังนั้น ผู้ปลูกจึงต้องดูแลมากกว่าหัวพันธุ์ปกติที่ไม่ได้ผ่าแบ่ง

โรคพืช

• โรคที่มีสาเหตุจากแมลง

จากสถิติการปลูกปทุมมาที่ผ่านมา ยังไม่พบแมลงศัตรูสำคัญที่ทำความเสียหายมากนัก การเข้าทำลายของแมลงศัตรูถือว่าไม่รุนแรงเท่าโรค หากพบว่ามีแมลงศัตรูรบกวนให้หยิบออก หรือพ่นยากำจัดแมลงบ้าง

แมลงศัตรูที่สร้างความเสียหายดังกล่าวได้แก่ เต่าทอง หนอนกัดใบไรแดง หนอนม้วนใบ และด้กแตน นอกจากนี้ยังพบการทำลายของหอยไม่มากนัก

• โรคที่มีสาเหตุจากจุลินทรีย์

โรคเป็นศัตรูที่ร้ายแรงของปทุมมา ปัจจุบันพบโรคที่เข้าทำลายปทุมมา ดังนี้

1. **โรคเน่า** เกิดจากเชื้อรา *Rhizootonia* และเชื้อแบคทีเรีย *Pseudomonas* เป็นโรคที่ระบาดมากในฤดูฝน ทำให้หัวและโคนต้นเน่าและต้นยุบ

การป้องกันกำจัด ทำได้โดย

- ถ้าเกิดจากเชื้อราให้พ่นนิตยาก็กำจัดเชื้อรา เช่น เทอราคลอร์ ซุปเปอร์เอ็กซ์ รอฟรอล

- ถ้าเกิดจากเชื้อแบคทีเรียซึ่งเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีสภาพเป็นกรดที่ผ่านกรใช้ปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่อง จะกำจัดโรคเน่าที่เกิดขึ้นได้ยากควรใช้วิธีป้องกันคือ ใช้ปูนขาวและปุ๋ยหมักช่วยปรับสภาพดิน

2. **โรคใบจุด** เกิดจากเชื้อรา *Phoma* sp. ระบาดมากในช่วงฤดูฝน ทำให้ใบ ก้านดอกและกลีบประดับ มีจุดเล็กๆ ส่งผลถึงคุณภาพดอก ทำให้ได้ดอกที่ไม่ได้คุณภาพ การป้องกันกำจัด ทำได้โดยฉีดพ่นด้วยยากำจัดเชื้อรา

ปทุมมา จะพักตัวในช่วงปลายเดือนกันยายนและพร้อมที่จะเติบโตได้ใหม่ในช่วงปลายเดือนมีนาคม การปลูกควรปลูกในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน โดยจะเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีอินทรีย์วัตถุสูง ระบายน้ำได้ดี การปลูกในแปลงต้องใส่ปุ๋ยหมักร่วมกับปุ๋ยคอกประมาณ 3-6 ตันต่อไร่ หน้าแปลงกว้าง 1.2-1.5 เมตร ตากดินนาน ประมาณ 10-14 วัน โดยใช้พลาสติกใสคลุมแปลงให้มิดชิดไม่ให้อากาศถ่ายเทได้ เพื่อให้มีความร้อนสูงกว่า 60 องศาเซลเซียส และโรยปูนขาวก่อนเตรียมแปลงเพื่อลดโอกาสของการเกิดโรค กรณีปลูกลงในถุงหรือในกระถาง วัสดุที่ใช้ปลูกควรมีส่วนผสมของทราย ขุยมะพร้าวและขี้เถ้ากลบ ในอัตราส่วน 2:1:2 สำหรับการปลูกลงแปลง ระยะในการปลูกควรอยู่ที่ประมาณ 30 X 30 เซนติเมตร ใช้ปุ๋ยสูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 1 ช้อนชา รอกันหลุมก่อนปลูก การปลูกที่จะทำให้เกิดการแตกกอที่ดีที่สุด คือวางหัวพันธุ์ในแนวนอน เพื่อให้ตาข้างบนหน้ามีโอกาสเจริญเติบโตเป็นหน่อได้ หลังจากปลูกแล้วให้ใส่ปุ๋ยสูตรเสมอ 15-15-15 หรือ 16-16-16 เดือนละครั้งในอัตรา 1 ช้อนชาต่อต้น และในเดือนที่ 3-5 ให้ใส่ปุ๋ยสูตร 9-24-24 เดือนละ

ครั้งในอัตรา 1 ซ้อนชาต่อต้นเช่นกัน สำหรับการรดน้ำควรรดวันละครั้งในช่วงเช้า ยกเว้นวันที่มีฝนตก และการรดน้ำแต่ละครั้งต้องให้เพียงพอที่จะทำให้ดินชื้นตลอดทั้งวัน หลังจากทีปทุมมาเจริญเติบโตเต็มที่และให้ดอกในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนแล้วจะเริ่มพักตัวในช่วงปลายเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม การเก็บหัวพันธุ์จะอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม การเก็บเกี่ยวควรทำเมื่อต้นปทุมมาแห้งเต็มที่และยุบตัวลง โดยสังเกตจากใบจะมีสีเหลืองและแห้ง ควรงดการให้น้ำและให้ดินแห้งก่อนการขุดอย่างน้อย 1 เดือน เพื่อเร่งให้มีการสะสมอาหารอย่างเต็มที่ ถ้าเก็บขณะที่ต้นยังไม่แก่เต็มที่ ใบยังตั้งตรงและดินยังมีความชื้นอยู่จะทำให้หัวพันธุ์ที่ขุดได้เหี่ยวเร็วเก็บรักษาได้ไม่นานและมีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ